

**HANDIKAPP
FÖRBUNDEN**

Ett steg på väg till ett tillgängligare samhälle

Verksamhetsrapport Standardisering 2011

Varför standardisering?

Handikappförbunden och våra medlemsförbund har arbetat med standarder på olika sätt i många år. Standarder - eller gemensamma regler och lösningar - behövs för att uppnå vår vision om ett samhälle för alla. I standardisering är syftet att beställare, tillverkare och användare ska komma fram till fungerande lösningar.

På senare år har EU börjat använda standarder som ett mer politiskt instrument. Det som kallas för "new approach" handlar om att koppla standarder till EU:s lagstiftning på vissa områden. Europeisk tågstandardisering är ett exempel där funktionshinders-organisationer skulle ha behövt varit med i ett tidigare skede för att påverka tillgängligheten för tågresenärer i Sverige.

Vi lärde oss mycket om standardisering under 2010 när tillgänglighet var temat för Världsstandardiseringsdagen. Lärdomarna bidrog till att Handikappförbunden under 2011 ansökte om verksamhetsbidrag för att samordna och öka engagemanget i standardisering. I den här rapporten beskriver vi erfarenheterna och blickar framåt.

Under 2011 har vi ökat vårt engagemang i standardisering genom att delta i ytterligare två kommittéer; I ergonomistandardiseringen (TK380) definieras viktiga begrepp som tillgänglighet och användbarhet. Den nya internationella standarden för Socialt ansvarstagande (ISO 26000) är kopplad till hur organisationer ska omsätta mänskliga rättigheter i konkret verksamhet.

Då det saknas resurser är det svårt för funktionshindersorganisationer att aktivt delta i arbetet. Förutom resursbrist och kompetensutveckling finns brister i tillgänglighet och användbarhet inom standardiseringsarbetet. Det kommer att ta tid att öka engagemanget och att påverka standardiseringsprocesserna.

På lång sikt kan ökat engagemang från konsument- och funktionshindersorganisationer leda till bättre standarder och ett samhälle för alla. Arbetet fortsätter 2012.

Ingrid Burman
ordförande i Handikappförbunden

Standarder inom fyra prioriterade områden

I maj 2011 beslöt Handikappförbundens kongress att under perioden 2011-2013 arbeta intressepolitiskt med fyra prioriterade områden:

1. Tryggad försörjning genom arbete och socialförsäkring
2. Jämlik hälso- och sjukvård
3. Utvecklat diskrimineringsskydd
4. Ökat stöd åt barn och deras familjer

Arbete och försörjning

Handikappförbundens representant i SIS tekniska kommittén 380 Ergonomi är Hans Hammarlund. Han medverkar också i arbetsgruppen 2 Människa - dator interaktion. Särskilt fokus ligger på kognitiv tillgänglighet.

Hälso- och sjukvård

Funktionshindersorganisationer är representerade i standardisering av Hjälpmedel och Vårdhundar. Handikappförbunden har ingen representant även om det finns många standarder inom området.

SIS har egen kategorisering av tekniska kommittéer som gör att mycket av Handikappförbundens engagemang sorterar under deras rubrik Hälso- och sjukvård, även om det rör tillgänglighet med mera.

Barn och familj

Från och med 2012 medverkar Handikappförbunden i den tekniska kommittén 450 Digitala lärplattformar. Representant är Anita Hildén.

Diskriminering och mänskliga rättigheter

Handikappförbunden finns med i flera kommittéer för att öka tillgänglighet och användbarhet som ska leda till minskad risk för diskriminering även inom övriga prioriterade områden.

- Leif Hansson är ordförande i kommittén för Lättöppnade förpackningar, med beteckningen TK164/AG11.
- Thomas Jansson finns med i kommittén 493 Bildsymboler för många fler.
- Mia Ahlgren är representant i arbetet med Socialt ansvarstagande ISO 26000, samordningsgruppen för tillgänglighet SG536 och kommittén för e-Tillgänglighet 504.
- Mia Ahlgren är också samordnare i arbetsgruppen för att förbättra tillgängligheten i arbetsprocesser. Det är en internationell fokusgrupp för tillgängligare medier inom International Telecom Union, ITU.
- Handikappförbunden är också med i samordningsgrupper för de två mindre standardiseringsorganisationerna i Sverige, Informationsteknisk Standardisering ITS och Svensk Elstandard SEK.

Tillgänglighet, användbarhet och kognition

Handikappförbunden deltar i ergonomistandardisering från och med 2011 eftersom det är strategiskt viktigt för tillgänglighet. Området ergonomi handlar om att skapa goda förutsättningar för att ge säkra och sunda miljöer på arbetsplatser och i privatlivet. Hälsa, tillgänglighet, komfort och effektivitet står i fokus för arbetet.

Tillgänglighet och användbarhet har många försökt att definiera. I FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning finns en definition för universell utformning men inte för begreppen tillgänglighet och användbarhet. Inom internationell ergonomistandardisering definierades användbarhet redan 1998 och definitionen av tillgänglighet publicerades i en standard 2011.

Usability (Användbarhet)

Extent to which a product can be used by specified users to achieve specified goals with effectiveness, efficiency and satisfaction in a specified context of use.
(ISO 9241-11:1998, definition 3.1)

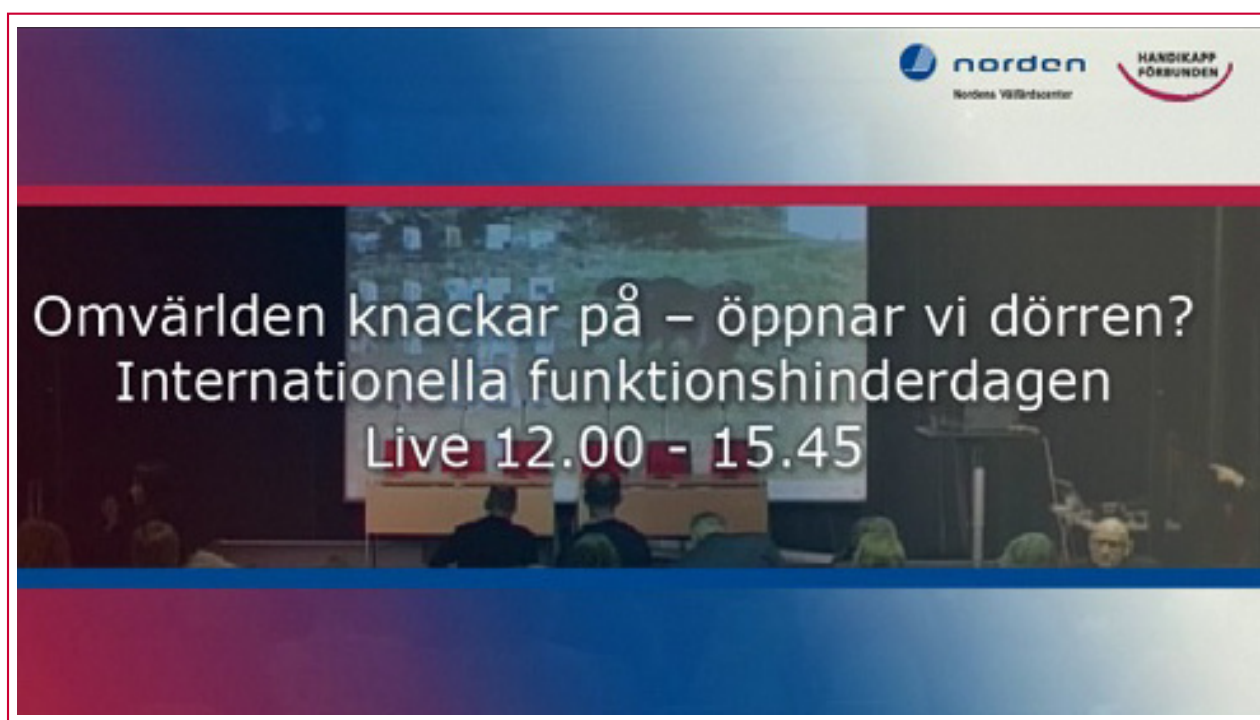
Accessibility (Tillgänglighet)

Extent to which products, systems, services, environments and facilities are able to be used by people from a population with the widest range of characteristics and capabilities to achieve specified goals in a specified context of use.
(ISO 26800:2011)

Universal design (Universell utformning) Design of products, environments, programs and services to be usable by all people, to the greatest extent possible, without the need for adaptation or specialized design. "Universal design" shall not exclude assistive devices for particular groups of persons with disabilities where this is needed.
(Art 2 i Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning)

De olika definitionerna kan tyckas dåliga, avskräckande, krångliga och på engelska. Men Hans Hammarlund som representerar Handikappförbunden ser ändå nödvändigheten att medverka för att formulera bättre standarder som även omfattar människor med nedsatt kognitiv förmåga. Det saknas idag. Ju fler äldre personer i befolkningen desto större efterfrågan på kognitivt användbara lösningar. Kanske kan Handikappförbunden vara med om att initiera ett pionjärarbete för ökad delaktighet - nödvändigt för några och till nytta för de flesta.

Tillgängliga medier och processer

Medier är viktiga för att människor ska ha förutsättningar att vara delaktiga i samhället och kunna använda sina politiska och medborgerliga rättigheter. Handikappförbunden tog socialt ansvar genom att aktivt medverka till ökad delaktighet som beställare av tillgängliga webbsändningar under valåret 2010. Det bidrog till kostnadseffektiva lösningar för textning och teckenspråkstolkning. Detta har vi under 2011 använt i vårt påverkansarbete. Devisen "Kan vi, kan ni" har varit användbar för att påverka både regering och TV4.

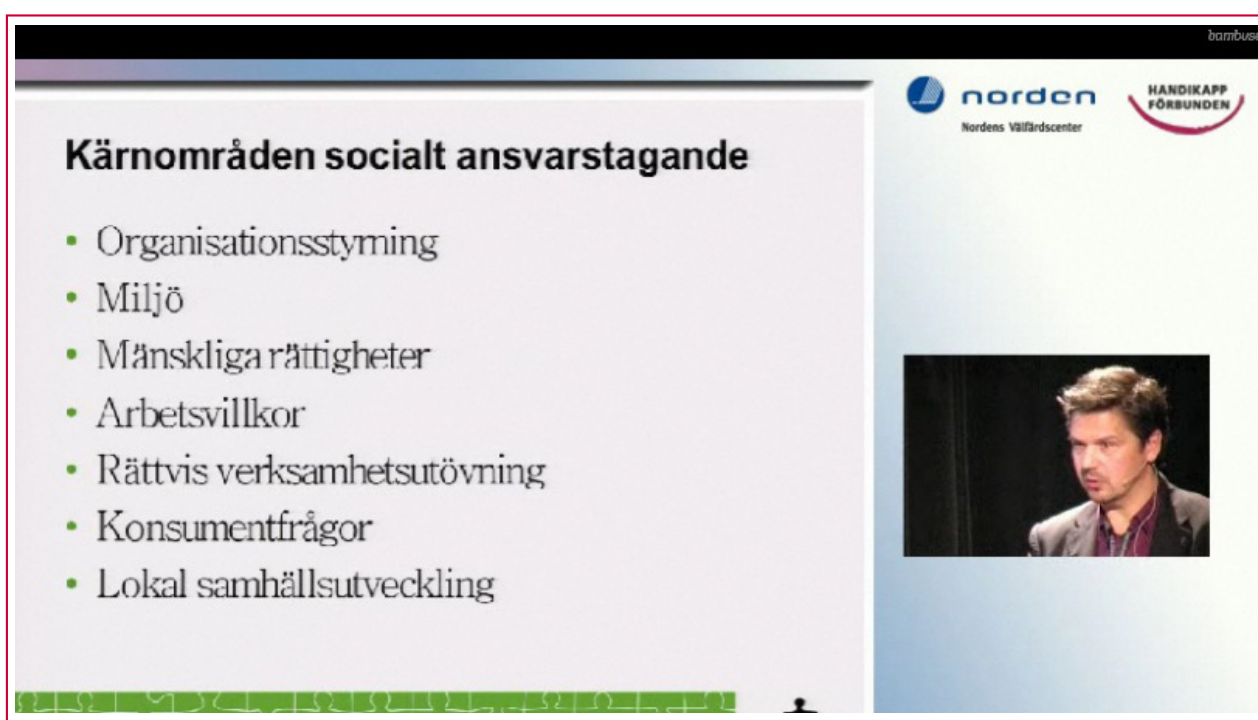
Handikappförbundens erfarenheter har spridits genom en presentation i Bryssel på det första mötet kring den Digitala agendan i juni 2011. I en fokusgrupp inom International Telecom Union ITU som ska presentera en färdplan för hur audiovisuella medier ska bli tillgängligare världen över har Mia Ahlgren

tillsammans med en irländsk kollega ett särskilt uppdrag att undersöka hur arbetsprocessen i gruppen kan bli tillgängligare. Fokusgruppens arbete pågår fram till slutet av 2012.

Cirka 90 procent av alla arbeten kräver IT-kunskap i Europa enligt EU. I takt med ökat samarbete mellan olika länder och globalisering blir medier och kommunikation en naturlig del av en arbetsplats. Tillgängliga medier och arbetsprocesser för att delta i möten på distans påverkar alltså även utbildning och arbetsmarknad.

Den 3 december 2011 (Internationella funktionshindersdagen) genomförde Handikappförbunden ett seminarium på Kulturhuset i Stockholm som bland annat tog upp standarden Socialt ansvarstagande. Seminariet webbsändes direkt med teckenspråkstolkning och textades.

Socialt ansvarstagande – att leva som vi lär

Kärnområden socialt ansvarstagande

- Organisationsstyrning
- Miljö
- Mänskliga rättigheter
- Arbetsvillkor
- Rättvis verksamhetsutövning
- Konsumentfrågor
- Lokal samhällsutveckling

Logos: norden (Nordens Vårdscenter) and HANDIKAPP FÖRBUNDEN.

Sverige och Brasilien ansvarade för sekretariatet när den internationella standarden för Socialt ansvarstagande ISO 26000 utvecklades. Företagens sociala ansvar – eller CSR, Corporate Social Responsibility – blev en angelägenhet för alla organisationer i standardens definition av begreppet socialt ansvarstagande.

Nedan beskrivs standarden.

”En organisations ansvar för den påverkan som organisationens beslut och aktiviteter har på samhälle och miljö och som genom transparent och etiskt uppförande:

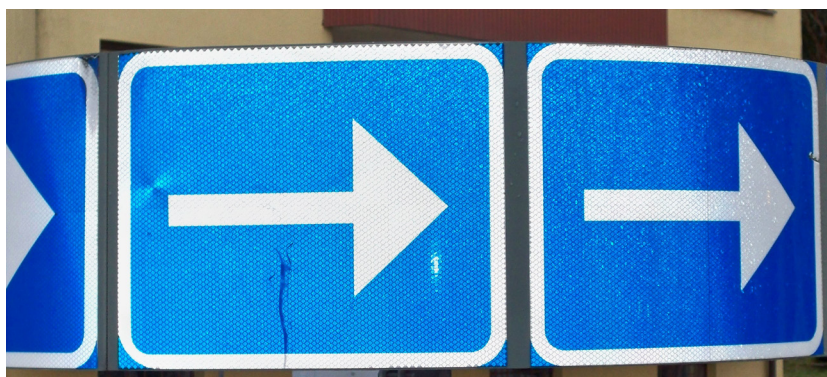
- Bidrar till **hållbar utveckling**, inklusive hälsa och välfärd i samhället.
- Tar hänsyn till intressenters förväntningar.
- Är förenlig med tillämpliga lagar och i överensstämmelse med internationella uppförandenormer.
- Är integrerat i hela organisationen och praktiseras i dess relationer.”

Handikappförbunden deltog inte i framtagandet av standarden, då vi gick med nätverket för socialt ansvarstagande först år 2011. I nätverket möter vi andra organisationer som diskuterar implementering i verksamheten. Hur verifiering av att standarden följs är också under diskussion.

Handikappförbunden har inte tagit ställning till om vi ska arbeta med standarden i vår egen organisation. Med små resurser är det viktigt att fokusera på det som är praktiskt genomförbart. Ett första steg är dock att succesivt ställa krav på oss själva och använda våra erfarenheter för att **förändra samhället**.

Ett förslag om att regeringen ska sprida standarden för socialt ansvarstagande finns med i Förslag till en ny struktur för skydd av Mänskliga rättigheter SOU 2010:70.

Vad händer inom standardisering 2012?

Kommissionären med ansvar för mänskliga rättigheter Viviane Reding har meddelat att hon ska presentera ett förslag till en europeisk tillgänglighetslag 2012. Tanken är att europeiska standarder med krav på tillgänglig informations- och kommunikationsteknik (IKT), byggd miljö, transporter samt principer för design för alla ska användas i offentlig upphandling i hela Europa. Kommissionen diskuterar även en särskild reglering när det gäller att öka tillgängligheten till offentliga webbplatser.

Arbetet med att ta fram standarder pågår redan. Sverige har ett starkt engagemang i arbetet som IT där även Handikappförbunden finns med. Handisam är engagerade i samtliga kommittéer som pågår kring tillgänglighet. DHR- förbundet för ett samhälle utan rörelsehinder finns med i den europeiska tågstandardiseringen, i standardisering av fordon, hjälpmedel och byggd miljö.

EU har lämnat ett förslag till förändrade regler för offentlig upphandling och standardisering som förstärker kraven på tillgänglighet och att organisationer som företräder konsumenter och personer med funktionsnedsättning behöver finnas med i arbetet med att ta fram standarder.

Under 2012 ska förslagen behandlas i parlamentet och ministerrådet.

Handikappförbunden har goda möjligheter att påverka genom medlemskap i European Disability Forum och ANEC som är den europeiska organisationer för konsumenter i standardisering där Sveriges Konsumenter ingår.

I Sverige har en omorganisation av samarbetet mellan de tre standardiseringsorganisationerna avslutats. Sveriges standardiseringsråd SSR och konsumentrådet byter namn till Standardiseringens Konsument och Arbetarråd SKA. Rådet främjar deltagande från konsument- och arbetstagarorganisationer och beviljar bidrag för projektavgifter samt resebidrag för att delta i internationellt standardiseringsarbete. Rådet leds av Bertil Elenius Konsumentverket. Sveriges konsumenter, Naturskyddsföreningen, LO, TCO, Handisam och Handikappförbunden ingår (från 2012).

Handikappförbunden har sökt verksamhetsstöd från Konsumentverket för 2012 som kommer att användas till 20 procents tjänst för Mia Ahlgren och till inläsningsbidrag för övriga representanter.

Handikappförbundens representanter i standardiseringsarbetet

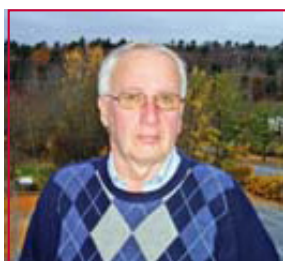
Mia Ahlgren

Leif Hansson

Hans Hammarlund

Thomas Jansson

Kontakt: Mia Ahlgren, mia.ahlgren@hso.se 08-546 40452

Vill du veta mer om standardisering? Ladda hem broschyren **Din röst är nödvändig** från www.handikappforbunden.se/Material/Standardisering

**HANDIKAPP
FÖRBUNDEN**

Sturegatan 4 A, Box 1386, 172 27 Sundbyberg
Telefon: 08-546 404 00 www.handikappforbunden.se